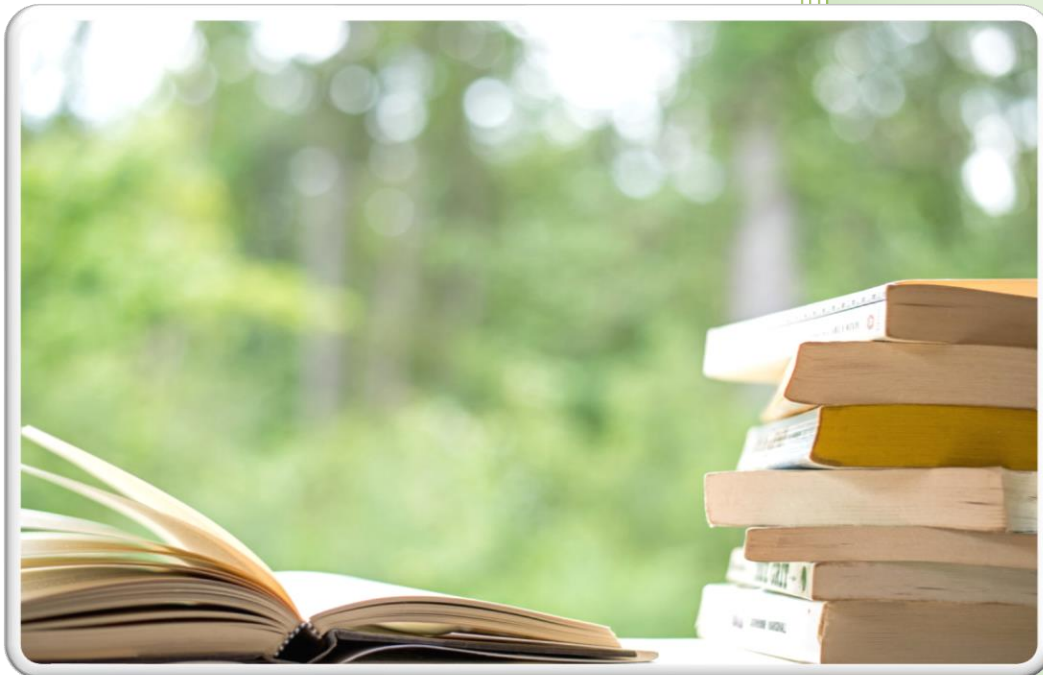

БИБЛИОТЕКАРСТВО

ВОЛУМЕН 39 (2023) БР. 1/2 СКОПЈЕ 2023

БИБЛИОТЕКАРСТВО

Издава

БИБЛИОТЕКАРСКО ЗДРУЖЕНИЕ НА МАКЕДОНИЈА

За издавачот

д-р Јана Михајловска

Издавачки совет

м-р Милка Котевска

Јелисавета Костадинова

Гордана Андреева

Маја Трајковиќ

Милчо Јованоски

Магдалена Кочовска-Салтирова

Билјана Ациовска-Панцарова

Теута Османи

Маријан Колевски

Редакциски совет

Јелисавета Костадинова

Гордана Андреева

м-р Милка Котевска

Лектура, јазична редакција и техничка обработка

д-р Јана Михајловска

Техничка и компјутерска обработка

м-р Милка Котевска

Адреса на редакцијата

Библиотекарско здружение на Македонија

Бул. Гоце Делчев бр. 6

1000 Скопје

Република Северна Македонија

ISSN 1409-9357

ISSN 2955-2028 (e-print)

Почитувани,

Најсрдечно ве информираме дека списанието „Библиотекарство“ и оваа година излегува електронски. Пред вас е најновиот број исполнет со разновидни содржини од библиотекарската теорија и практика со надеж дека ќе ги исполни вашите очекувања, желби и потреби за нови сознанија од областа на библиотекарството. Редакцискиот одбор на списанието „Библиотекарство“ ги разгледа пристигнатите текстови и го оформи списанието содржински и тематски. Редакцискиот одбор ги поканува и понатаму сите заинтересирани автори и колеги од областа на библиотекарството активно да придонесуваат за збогатување на содржините на списанието „Библиотекарство“.

Од Редакцијата

СОДРЖИНА

НИЈАНСИ НА БОИТЕ ПОМЕЃУ ЕЛЕКТРОНСКИТЕ РЕСУРСИ, Елмедина Абдулахи	3
БИБЛИОТЕЧНИ УСЛУГИ ЗА ИНТЕРКУЛТУРНА ИНТЕГРАЦИЈА, Ѓултен Ајрули	12
БИБЛИОТЕЧНИ УСЛУГИ ЗА ИНТЕРКУЛТУРНА ИНТЕГРАЦИЈА, Мара Анастасова	18
ОСАВРЕМЕЊИВАЊЕ РАДА ЈАВНЕ БИБЛИОТЕКЕ „БОРА СТАНКОВИЋ” ВРАЊЕ КРОЗ ПРОЦЕС ДИГИТАЛИЗАЦИЈЕ, Небојша Антић, Сања Бундало, Снежана Јовановић	22
УПРАВУВАЊЕ И КРЕАТИВНИ ТЕХНИКИ ЗА ЗАШТИТА НА СТАРИТЕ КНИГИ, Билјана Ациовска-Панџарова	27
ГОРДОСТ 1 – ЗАЧУВУВАЊЕ НА РОМСКИОТ ЈАЗИК ПРЕКУ УПОТРЕБА НА ОНЛИНЕ РЕЧНИК, Фатма Бајрам Аземовска	32
БИБЛИОТЕЧНИТЕ ЗБИРКИ КАКО ДВИЖНО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО И НИВНА ЗАШТИТА, м-р Мариче Боздоганова	36
УЛОГАТА НА БИБЛИОТЕКАТА И ПРОФЕСИОНАЛНОСТА НА БИБЛИОТЕКАРОТ ВО НАСТАВАТА/ОБРАЗОВАНИЕТО, м-р Наташа Василевска-Трајчевска	41
КРЕАТИВНИ ЗАБАВНИ РАБОТИЛНИЦИ ЗА ПОТТИКНУВАЊЕ НА ЧИТАЊЕТО НА ДЕЦА СО ПОПРЕЧЕНОСТ, м-р Гордана Ѓорѓиевска Неделковски	46
НОРМАТИВНИ БАЗИ НА ПОДАТОЦИ: НОВ ПРЕДИЗВИК ЗА НУБ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“ – СКОПЈЕ, Валентина Дојчиновска-Илиоска, д-р Јелена Цветановска	51
СОВРЕМЕНИ ТЕКОВИ ВО БИБЛИОТЕЧНОТО РАБОТЕЊЕ. ДО КАДЕ СМЕ НИЕ? (Предлози и нивна примена), Кристина Ѓорѓиевска Атанасова	59
УЛОГАТА НА БИБЛИОТЕКАТА И ПРОФЕСИОНАЛНОСТА НА БИБЛИОТЕКАРОТ ВО НАСТАВАТА / ОБРАЗОВАНИЕТО, Ганимет Елмази	65
СОЦИЈАЛНОТО И ЕМОЦИОНАЛНО УЧЕЊЕ ПРЕКУ МЕТАФОРИ И ПРИКАЗНИ – КАКО СРЕДСТВО ЗА ИНТЕРКУЛТУРНА ИНТЕГРАЦИЈА ВО БИБЛИОТЕКАТА, Гонца Запрова Анастасова	69
МАКЕДОНСКА КУЛТУРНА БАШТИНА У ПОСЕБНИМ ЗБИРКАМА БИБЛИОТЕКЕ МАТИЦЕ СРПСКЕ, Ирена С. Зечевић, Александар В. Радовић	74
ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ НА ПРЕВЕНТИВНА ЗАШТИТА НА БИБЛИОТЕЧНИТЕ ФОНДОВИ, м-р Зорица Јаковлеска Спиrowsка, Ирена Наумовска, Ернур Јусуф	84
ОРИЕНТАЛНИ РАКОПИСИ ВО НУБ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“ – СКОПЈЕ, КАКО ДЕЛ ОД МАКЕДОНСКОТО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО, м-р Маријана Кавчиќ	90
БИБЛИОТЕЧНИ УСЛУГИ ЗА ИНТЕРКУЛТУРНА ИНТЕГРАЦИЈА, Васка Кирова	97
ДВА ВЕЛИКАНА – ЈЕДНА ИЗЛОЖБА: ПРИМЕР ДОБРЕ ПРАКСЕ, Јасмина Кнежевић, Александра Антић, Небојша Антић	101
НОВИ БИБЛИОТЕЧНИ УСЛУГИ ЗА ТИН-ГЕНЕРАЦИЈАТА, м-р Милка Котевска	107

СОВРЕМЕНИ ТЕКОВИ ВО БИБЛИОТЕЧНОТО РАБОТЕЊЕ. ДО КАДЕ СМЕ НИЕ? ВО ЧЕКОР СО СОВРЕМЕНОТО БИБЛИОТЕЧНО РАБОТЕЊЕ, Габриела Костадинова.....	115
БИБЛИОТЕКАТА - СИЛНО ВЛИЈАТЕЛЕН ПАРТНЕР ВО ИНТЕРКУЛТУРНИОТ ДИЈАЛОГ И ИНТЕГРАЦИЈА, Магдалена Кочовска Салтирова.....	121
БИБЛИОТЕЧНИ УСЛУГИ ЗА ИНТЕРКУЛТУРНА ИНТЕГРАЦИЈА, Габриела Крстевска.....	128
У ПОТРАЗИ ЗА ЗНАЊЕМ: ИСКУСТВА И СТАТИСТИКА У ОБРАЗОВАЊУ БИБЛИОТЕКАРА У СРБИЈИ ОД 2014-2023. ГОДИНЕ, Тамара М. Малешев, Ирена С. Зечевић, Оливера М. Топалов.....	133
НАУКАТА, ТЕХНОЛОШКИТЕ ИНОВАЦИИ И ЗАШТИТАТА НА РАКОПИСИТЕ, СТАРО ПЕЧАТЕНИТЕ И РЕТКИ КНИГИ, м-р Иво Митев – Жиле.....	149
УЛОГАТА НА НОВИТЕ ТЕХНОЛОГИИ ВО РАЗВОЈОТ НА СОВРЕМЕНИ БИБЛИОТЕЧНИ УСЛУГИ, Билјана Павличковска, м-р Зорица Јаковлеска Спировска.....	154
КРОЗ ПРОШЛОСТ И БУДУЊНОСТ ЗАВИЧАЈНОГ ОДЕЉЕЊА НАРОДНЕ БИБЛИОТЕКЕ ГРАЧАНИЦА, Наташа Симић, Иван Караџић.....	159
УЛОГАТА НА БИБЛИОТЕКАТА И ПРОФЕСИОНАЛНОСТА НА БИБЛИОТЕКАРОТ ВО НАСТАВАТА/ОБРАЗОВАНИЕТО, Пепи Ставревски, Благој Николов.....	167
СМЕСТУВАЊЕ, ЧУВАЊЕ И КОРИСТЕЊЕ НА БИБЛИОТЕЧНИТЕ ФОНДОВИ ВО НАЦИОНАЛНАТА УСТАНОВА БИБЛИОТЕКА „ГРИГОР ПРЛИЧЕВ“ ОД ОХРИД, Елена Станкоска.....	171
УЛОГАТА НА БИБЛИОТЕКАТА И ПРОФЕСИОНАЛНОСТА НА БИБЛИОТЕКАРОТ ВО НАСТАВАТА/ОБРАЗОВАНИЕТО, Ивана Стојанова, проф. д-р Ирена Китанова.....	176
УЛОГАТА НА БИБЛИОТЕКАТА И ПРОФЕСИОНАЛНОСТА НА БИБЛИОТЕКАРОТ ВО НАСТАВАТА/ОБРАЗОВАНИЕТО, м-р Љупка Стојменова.....	181
СМЕСТУВАЊЕ, ЧУВАЊЕ И КОРИСТЕЊЕ НА БИБЛИОТЕЧНИОТ ФОНД ВО СПЕЦИЈАЛИЗИРАНАТА БИБЛИОТЕКА ПРИ НУ ЗАВОД И МУЗЕЈ -ПРИЛЕП (СОСТОЈБА, ПРОБЛЕМИ И РЕШЕНИЕ), Биљана Темелкоска.....	185
БИБЛИОТЕЧНИ УСЛУГИ ЗА ИНТЕРКУЛТУРНА ИНТЕГРАЦИЈА, Румена Тодорова.....	190
БИБЛИОТЕЧНИ УСЛУГИ ЗА ИНТЕРКУЛТУРНА ИНТЕГРАЦИЈА, м-р Маја Трајковиќ.....	196
УЛОГАТА НА БИБЛИОТЕКАТА И ПРОФЕСИОНАЛНОСТА НА БИБЛИОТЕКАРОТ ВО НАСТАВАТА / ОБРАЗОВАНИЕТО, Христина Трпеска.....	203
УЛОГАТА НА БИБЛИОТЕКАТА И ПРОФЕСИОНАЛНОСТА НА БИБЛИОТЕКАРОТ ВО ОБРАЗОВАНИЕТО, м-р Жаклина Угриноска.....	207
ДИГИТАЛИЗАЦИЈА НА БИБЛИОТЕЧНИТЕ ФОНДОВИ: ПРАШАЊА И ПРЕДИЗВИЦИ, Ивона Цамтовска Јанкуловска.....	216
БИБЛИОТЕКАР У ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ, м-р Јелена Ђоновиќ.....	225
СООДВЕТНА ГРИЖА ЗА БИБЛИОТЕЧНИТЕ ФОНДОВИ СКЛАДИРАЊЕ, ЧУВАЊЕ И ЗАШТИТА НА БИБЛИОТЕЧЕН МАТЕРИЈАЛ ВО ОДДЕЛ ПЕРИОДИКА) , Снежана Џорлева.....	232
БИБЛИОТЕКИТЕ ВО ВРЕМЕ НА ПАНДЕМИЈАТА НА КОВИД- 19, м-р Маја Трајковиќ, Анета Велкоска.....	236

УЛОГАТА НА БИБЛИОТЕКАТА И ПРОФЕСИОНАЛНОСТА НА БИБЛИОТЕКАРОТ ВО НАСТАВАТА/ОБРАЗОВАНИЕТО

Ивана Стојанова, библиотекар
НУ-УБ „Гоце Делчев“ Штип
(stojanovai@yahoo.com)

проф. д-р Ирена Китанова
Факултет за образовни науки УГД „Гоце Делчев“ Штип
(irena.kitanova@ugd.edu.mk)

Апстракт

Овој труд претставува модел на библиотечна ориентација за влезните ученици од сите основни и средни училишта како и за студентите од високите образовни институции на додипломски студии, користејќи ја Националната Установа Универзитетска библиотека „Гоце Делчев“ Штип како пример.

Воспитно-образовните институции и Библиотеката работат заедно за да обезбедат непречена транзиција за учениците и студентите.

Во трудот разговараме за улогата на обиколките во библиотеката, библиотечните вежби во образованието фокусирајќи се на соработката помеѓу вклучените оддели, севкупниот одговор на учениците и студентите и придонесот на персоналот во библиотеката. Воедно акцент ќе ставиме и на почетоците и развојот на насоката библиотекарство во високото образование.

Нашата анализа се потпира на библиотечно истражување дополнето со набљудувања, повратни информации и содржи податоци за бројот на запишани студенти на секторот Библиотекарство на УКИМ: Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“ во периодот од 2018 до 2023 година.

Наодите од студијата сугерираат дека учениците имале корист од активностите во периодот на ориентација, а нашите докази покажуваат дека, делумно поради вежбите, повеќе студенти и ученици станале редовни корисници на библиотеката.

Клучни зборови: библиотека, образовни институции, високо образование.

Вовед

Почетокот на библиотекарството во Македонија датира од создавањето на словенското писмо. Првите создавачи на книжните фондови и библиотекарството во Македонија се смета дека биле Климент и Наум. Денес библиотеките ширум државата се многу посовремени и можат да понудат богати содржини на читателите од која било возраст. Нивната активност во последниот период ја следи и нагорната линија на посетители од високото образование.

Улогата на библиотеката во образованието

Библиотеката и образованието се тесно поврзани еден со друг. Библиотеките обезбедуваат лидерство и експертиза со користење на информации. Тие се поврзани со технологијата, која игра важна улога во процесот на настава и учење.

Библиотеките обезбедуваат еднакви можности за сите читатели за добивање на информации и идеи кои се поврзани со сите образовни институции. Тие работат непречени од културата, кастата, верата и социјалните ограничувања.

Оваа институција игра важна улога во постигнувањата на учениците, на нивното академско ниво во процесот на доживотно учење. Улогата на библиотеките никако не може да се негира. Тие обезбедуваат процес на доживотно учење за членовите на заедницата и подготвуваат поединци кои во иднина ќе можат да се докажат како одговорни граѓани во современото општество.

Накратко образованието и библиотеката се толку меѓусебно поврзани што едно без друго не би можеле да функционираат.

Библиотеките имаат алатки за инспирација и поддршка на образованието од сите возрасти и од секое поле на студирање. Тие обезбедуваат пристап до образованието преку предавање на информациски вештини.

Улогата на библиотеките во образованието се следните:

- Подобрување на писменоста и навиките за читање кај децата;
- Овозможување на поединецот да го развие својот потенцијал и да ја прошири својата перспектива и способности;
- Помага писменоста да стане постојана;
- Овозможува личноста да постигне духовни, инспиративни и рекреативни активности преку читање.

Улогата на библиотекарот во образованието

Библиотекарот е личност која обезбедува достапност до информации и давател на инструкции на членовите на библиотеката.

Современиот библиотекар треба добро да ја познава технологијата, да има одлични комуникативни вештини за зборување јавно, да биде посветен на доживотно учење бидејќи професијата за успех и експертиза постојано се менуваат.

Тој треба да размислува аналитички, да поседува способност за иницијативност и независно расудување, да има познавање со работа на компјутер и интернет. Исто така потребно е познавање на странски јазици за да може да им помогне на корисници од други држави како што е моментално случај кај нас со студентите од Турција.

Основна задача на библиотекарите е:

- им помагаат на учениците и студентите да ги пронајдат своите информации;
- Му помага на корисникот сам да ја пронајде информацијата што му е потребна со што се заштедува време и енергија.
- Познавање на техниките на библиотечната служба;
- Позитивен став кон корисниците на библиотеката со посебни потреби.

Експертизата на библиотекарот во користењето на материјали е единствена. Тој не е едукатор на младите, но со соодветна обука и искуство треба да ја негува љубопитноста на детето преку неговиот интерес за приказни и книги.

Работилници и кампањи за поттикнување посета на библиотека

Во НУ-УБ „Гоце Делчев“ Штип, последните две години на првоодделенчињата им подарувамеgratis годишно членство со што сакаме да ги поттикнеме да ја посетуваат библиотеката уште на почетокот на образованието. Исто така за учениците од основните училишта редовно организираме работилници со цел да им ја направиме библиотеката интересно место за учење.

Една од тие работилници е „Патување низ простор и време“ на која еднаш во неделата не посетуваа ученици од трето одделение и ја изучувавме културата и занимливостите на некоја држава и култура. Исто така имавме предавања за „Седумте светски чуда“ и читавме книги, а на крајот правевме разни изработки поврзани со темата.

Друга активност за која сме сигурни дека предизвика зголемување на желбата за читање кај најмладите е кампањата „Читање на глас“. Оваа кампања беше во времетраење од неколку месеци и идеата беше да им се читаат приказни на најмладите од страна на возрасен или вработен во библиотеката. Бидејќи оваа кампања беше организирана додека траеше Ковид пандемијата, учениците што веќе знаат да читаат се снимаа од дома и ни праќаа видео снимки како читаат на глас.

Често пати во договор со наставниците обработуваме лектури во самата институција или правиме мотивација за читање на истите.

Исто така за учениците од средните училишта и за студентите организираме посета на библиотеката на која им презентираме како преку COBISS програмот сами да си го пронајдат материјалот што им е потребан за учење.

Од сето ова може да ја заклучиме важноста на библиотекарот и библиотеката во процесот на образование и колку е потребно самиот библиотекар да биде способен за работа со деца и возрасни.

Во С. Македонија бројот на студенти запишани на кој било факултет за жал е прилично намален. Причина за тоа првенствено е масивното иселување од државата, како и поради намалената атрактивност за учење бидејќи програмите се напишани пред 10 години и нема нова акредитација за истите.

На Педагошкиот факултет, отсек „Библиотекарство“ нема ниту доволен кадар за запишаните студенти што исто така претставува сериозен проблем. Академската 2022/2023 година е последна година на која се запишаа студенти на овој отсек бидејќи за наредните 5 години Министерството за образование не одобри акредитација за студирање.

Причина за малиот број запишани студенти на овој отсек е исто така и поради измена на законот за вработување во библиотеките. Така моментално библиотекар може да биде личност со завршено високо образование, Педагошки или Филолошки факултет.

Од сите овие причини, на Педагошкиот факултет во Скопје, отсек „Библиотекарство“ во Академската 2018 /2019 година се запишани 8 студенти, во 2019/2020 3 студенти, во 2020/2021 4 студенти, 2021/2022 3 студенти, 2022/2023 6 студенти што значи дека во последните 5 години се запишани вкупно 24 студенти на овој отсек.

Еден од проблемите со кои се соочуваат високо образовните институции е воедно и немањето на кадар кој би предавал на предмети на ваква студиска програма. Студиските програми е потребно да содржат предмети кои се во сооднос со трендовите на модерната

библиотека како и пазарот на трудот, за да се произведат кадри кои би работеле во библиотеките. Реалната ситуација е дека ваков тип на предмети не се дел од студиските програми и затоа истите претставуваат не атрактивни за идните студенти. Токму ваков тип на реформи се потребни како во високото образование така и во условите за вработување во библиотеката како институција од отворен карактер.

Заклучок

Во овој труд беа посочени неколку атрактивни проблеми со кои ќе/се соочуваат библиотеките. Што е она кое треба да се направи во делот на високото образование? Дали треба да се вработуваат кадри кои не завршиле насока библиотекарство? Ако да, дали можеби треба да се воведат едногодишни дополнителни активности кои би требало да ги имаат се со цел да се дооформи нивното познавање во делот на библиотеката а не да го "учат" тоа попатно дека работат.....

Во однос на програмите на факултетите, повеќе од очигледно е дека ваквиот тип на студиски програми во иднина не би можеле да опстојат, затоа можеби треба да се размислува на истите во форма на модули од еден или два семестри за да можат да бидат одбрани како дополнителна активност на студентите додека студираат.

Полека но сигурно со текот на годините состојбата со професионален кадар во библиотеките се повеќе ќе загрижува и затоа е подобро надлежните институции навремено да реагираат и да се координираат се со цел да се превентира ваквата состојба.

Користена литература:

1. Biggerstaff, J. K., (2012). "The Relationship between Teacher Perceptions of Elementary School, Principal Leadership Style and Teacher Job Satisfaction". Dissertations.
2. Leithwood, K., Harris, A., Hopkins, D., (2008). Seven strong claims about successful school leadership. School leadership management. Vol 8, 27-42
3. Hewes, D. E., (1995): *The Cognitive Bases of Interpersonal Communication*, Lawrence Erlbaum Associates, pp. 183-222.
4. Енциклопедиски речник по педагогија, 1963.
5. Педагошка енциклопедија, (1989), стр.297.

Abstract

Libraries as institutions in the 21st century certainly received a more modified form of operation than what we were used to before. Over the course of time, it underwent several changes, in terms of its operation and functioning. A local institution or city library doesn't only have the function of processing and issuing library material, but also of accepting and serving its own, as well as potential readers, in every sense of the word. Due to the fact that in primary education it is already mandatory to visit the library and familiarize yourself with its operations, the work of the librarian has also changed, because the librarian gained a higher and more important role in attracting readers of all age categories and especially the youngest readers.

Recently, the role of the library and the librarian as one of the participants in the complete educational process, through recommendation, suggestion and helping in the selection of the literature that a certain reader needs, has been especially highlighted. So the need to upgrade the knowledge of the librarian increased, must be familiar with all the new trends in library

work. With all the social changes, the role of the librarian in the educational process has become something inevitable and particularly significant.

Keywords: role of the librarian, educational process, library material, attracting readers, social changes.